

Актуальні питання навчання

УДК 377.8

Т.О. Кудрявцева

Харківський базовий медичний коледж №1, Харків

ПОЗААУДИТОРНА САМОСТІЙНА РОБОТА СТУДЕНТІВ ЯК СКЛАДОВА ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ МЕДИЧНИХ СЕСТЕР ДО РОЗВ'ЯЗАННЯ ПРОБЛЕМНИХ СИТУАЦІЙ У ПРОФЕСІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

У статті розглядається роль позааудиторної роботи студентів медичного коледжу, як складової підготовки майбутніх медичних сестер до розв'язання проблемних ситуацій у професійній діяльності, умови організації ПСРС, висвітлюється досвід організації ПСРС у ХБМК №1 при вивченні дисциплін «Основи медсестринства».

Ключові слова: кредитно-модульна система організації навчання, позааудиторна самостійна робота студентів, майбутні медичні сестри.

Вступ

Постановка проблеми. Перебудова системи освіти в контексті Болонської декларації ставить нові вимоги до методів та техніки навчання студентів у вищих навчальних закладах (ВНЗ). Кредитно-модульна технологія має свої особливості: індивідуальний режим навчальної роботи, зокрема, вивчення навчального матеріалу в особистому темпі, домінування самостійної пізнавальної діяльності, створення дидактичних матеріалів для самостійної роботи, змінення функцій викладача та позиції студента. Кредитно-модульну систему організації навчання (КМСОН) можна назвати особистісноорієнтованою, оскільки вона спрямована на формування та розвиток студентів, як суб'єктів навчального процесу і має за мету саморозвиток та самоактуалізацію особистості через самостійну пізнавальну діяльність. Поза аудиторна самостійна робота студентів (ПСРС), як складова підготовки майбутніх медичних сестер, повинна бути представлена системою, яка означає сукупність різноманітних форм і методів виховного, особистісного впливу на студентів з метою становлення професійного світогляду, професійно важливих якостей, відносин, потреб та здібностей. Співвідношення позааудиторної, навчальної, науково-дослідної роботи необхідно регламентувати, щоб забезпечити мобільність всієї роботи ВНЗ. Особливу цінність в умовах кредитно-модульної системи має саме позааудиторна робота студентів, зокрема для їх професійної спрямованості та формування морально-психологічної готовності до професійної діяльності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У зв'язку з посиленням ролі самостійної роботи у навчально-пізнавальному процесі, актуальною стала проблема її раціональної організації з урахуванням готовності до неї студентів. У наукових роботах В.К. Буряка, Б.Г. Ссипової, А.М. Івасишина, В.В. Луценко,

П.І. Підкасистого, Н.О. Шишкіної та інших, досліджувались сутність поняття самостійної роботи, принципи її організації, класифікації, методи, форми, засоби проведення, розроблялись методики планування та контролю. Проблему організації ПСРС досліджували М.Г. Гарунов, О.В. Євдокимов, С.Г. Заскалета, І.А. Шайдур та інші. Системний підхід в організації самостійної роботи студентів досліджувався в роботах Г.М. Гнитецької, Л.І. Заякиної та інших.

У роботах К.Б. Бабенко, О.Г. Мороза, В.С. Тесленка та інших відображені її особливості. Управлінням самостійної роботи студентів у позааудиторний час займалися Л.В. Клименко, В.П. Шпак та інші. Вміння студентів планувати свою пізнавальну діяльність досліджували А.А. Лошак, О.М. Козак, М.П. Красницький та інші.

Деякі аспекти професійного виховання майбутнього фахівця засобами позааудиторної роботи представлені в наукових працях Л. Кондрашової, яка наголошує на особливій цінності потенціалу позааудиторної роботи для професійної спрямованості та формування морально-психологічної готовності студентів до майбутньої діяльності. Відомо, що майбутні медичні сестри мають можливість виявити першооснови особистісної самореалізації саме в організованій, систематичній, творчій позааудиторній роботі.

Метою статті є аналіз сутності позааудиторної самостійної роботи студентів медичного коледжу як складової професійної підготовки майбутніх медичних сестер.

Виклад основного матеріалу

Позааудиторна самостійна робота студентів – це форма навчання, яка: розв'язує навчальні завдання в конкретній навчальній ситуації; виробляє у студента психологічну настанову на самостійне поповнення своїх знань і вмінь при розв'язанні пропонувананих завдань; сприяє формуванню у студента

необхідного обсягу знань, умінь і навичок, що є поштовхом просування до вищих рівнів розумової діяльності; виступає важливою умовою самоорганізації, самодисципліни студента; забезпечує педагогічне керівництво самостійною навчальною і науковою діяльністю студента у процесі навчання.

Виходячи із зазначеного, визначимо основні принципи ПСРС:

– поєднання практичної роботи з початковим сприйняттям знань;

– обов'язкове поглиблення, розвиток, застосування знань на практиці;

– застосування знань у різних ситуаціях (у тому числі проблемних) з метою їхнього вдосконалення, обміну;

– поступовість процесу оволодіння знаннями в ході самостійної роботи.

За рівнями складності ПСРС поділяється на реконструктивну, комбіновану, творчу. Умовами організації ПСРС є: мотивація до отримання знань; готовність студентів до самостійної діяльності, достатня забезпеченість навчально-методичними матеріалами; консультативна допомога викладача; наявність системи регулярного контролю якості виконаної роботи з боку адміністрації. Викладач повинен узгодити види, теми завдань, терміни виконання, провести консультації (індивідуальні або групові); інструктаж по методиці виконання завдання, здійснити проміжний контроль, оцінити результати. Важливим моментом є індивідуальна педагогічна підтримка студентів, включення їх в рефлексію виконаної роботи, здійснення моніторингу розвитку навичок самостійної роботи. У якості форм і методів контролю ПСРС ефективним є використання захисту портфоліо, творчих робіт, виступи на конференціях, семінарах, тестування, самозвіти, підведення підсумків рейтингу. Критеріями оцінювання результатів ПСРС є: рівень засвоєння студентами навчального матеріалу; вміння використовувати теоретичні знання на практиці; сформованість загальних умінь; письмове оформлення ефективного управління позааудиторною роботою студентів доцільно створити Положення «Про планування та організацію ПСРС», в якому відобразити:

1. Загальні положення про ПСРС.

2. Планування ПСРС.

3. Організацію та керівництво позааудиторною роботою студентів (де передбачено роль викладача дисципліни, ЦМК, керівництва закладу освіти).

4. Форми та методи контролю ПСРС.

Студенту, щоб забезпечити успішне його навчання як в аудиторії, так і поза нею, необхідно:

1. Уміти самому формулювати мету навчання.

2. Навчитися моделювати власну діяльність.

3. Розвивати увагу, пам'ять, мислення.

4. Уміти оцінювати проміжні та кінцеві результати своєї роботи.

5. Мати необхідні навички та вміння для навчальної діяльності.

6. Мати високий рівень особистої саморегуляції, самосвідомості, адекватну самооцінку, рефлексивність (це процес дзеркального відображення суб'єктами один одного, змістом якого виступає відтворення особливостей один одного), організованість, самостійність.

Обсяг часу, відведений для ПСРС відображається у навчальному плані – у цілому по теоретичному навчанню, по кожному з циклів дисциплін, по кожній окремій дисципліні, у робочих навчальних програмах дисциплін з обов'язковим розподілом за змістовими модулями.

Бібліотека навчального закладу повинна організувати заняття по бібліотековедінню і бібліографії з метою формування навичок пошуку інформації, її застосування, вміння орієнтуватися у довідково-бібліографічному апараті, інформаційних системах і базах даних, а також створити умови для ефективної самостійної роботи студентів шляхом надання послуг читальної зали, абонементу, бібліографічного відділу.

Організація позааудиторної роботи студентів у нашому коледжі представлена системою різноманітних форм і методів. При викладанні дисципліни «Основи медсестринства», викладачами застосовуються лекції-конференції, кейс-технології, імітаційні, ділові ігри. Студенти навчаються розробляти план виступу, підбирати матеріал для презентації теми, який може бути у вигляді рефератів, складених віршів, казок, театралізації, візуалізації, або розроблених рекомендацій для пацієнтів. Результатом таких заходів є вміння проведення санітарно-просвітницької роботи, публічно виступати, що дозволить їм у майбутньому приймати ефективні рішення при розв'язанні проблемних ситуацій у професійній діяльності.

З метою набуття студентами умінь розв'язання проблемних ситуацій у професійній діяльності, під час підсумкової практики на клінічних базах, їм надається можливість самостійно здійснювати медсестринський процес для вирішення проблем пацієнтів. Тобто, самостійно проводити медсестринське обстеження, формулювати та класифікувати проблеми пацієнта, планувати та реалізувати план індивідуального догляду. Кожен студент приймає участь у дослідницькій роботі. Тема дослідження, матеріали, методи, хід, результати обговорюються, рецензуються та корегуються керівником, найкращі роботи презентуються на студентських конференціях.

Висновки

Підготовка сучасних, конкурентоспроможних фахівців має бути спрямована на формування здатності до самостійної творчої діяльності. Ця робота повинна носити систематичний, а не епізодичний характер. Процес навчання має організовуватися так, щоб самостійна діяльність студента реалізувалася на всіх етапах: під час аудиторних занять (по-

токових та групових), у позааудиторний час, коли студент виконує науково-дослідницьку роботу, домашні завдання, працює з підручником і т.п. Ця діяльність має передбачати когнітивний, праксеологічний та аксиологічний компоненти самостійної діяльності студентів, носити креативний характер. Ефективність самостійної роботи студентів залежить від організації, змісту і характеру знань, логіки навчального процесу, взаємозв'язку наявних і передбачуваних знань у даному виді самостійної роботи, наслідків її виконання, тощо. Отже, у рамках професійної майстерності викладача необхідно:

- 1) брати до уваги потреби студентів при визначенні навчальних, розвиваючих та виховних цілей занять;
- 2) забезпечувати навчальне середовище, що сприяє підвищенню мотивації студентів до навчання;
- 3) збагачувати особистість студента та його досвід;
- 4) дотримуватися принципів наступності при викладанні матеріалу, тобто йти від простого до складного, від відомого до невідомого;
- 5) використовувати новітні технології викладання;
- 6) оцінювати діяльність студента відповідно до поставлених цілей;
- 7) бути зразком якості для майбутньої практичної діяльності студентів;
- 8) сприяти подальшому розвитку та підвищенню кваліфікації студентів;
- 9) надавати допомогу при визначенні студентом цілей та напрямків підвищення рівня знань та вмінь;
- 10) оцінювати, аналізувати ефективність використання певних форм та методів викладання [1].

Для ефективної організації позааудиторної роботи студентів згідно з вимогами КМСОН необхідні такі умови:

1. Володіння студентами вміннями та навичками самостійної навчальної діяльності.
2. Сформованість у студентів потреби і інтересу до самостійної роботи.
3. Врахування індивідуальних особливостей студентів під час визначення завдань для ПСРС.
4. Створення необхідного методичного матеріалу для організації ПСРС.
5. Грамотне керівництво ПСРС і педагогічний супровід під час виконання роботи.
6. Проміжний та підсумковий контроль діяльності.
7. Злагоженість дій студента, викладача, ЦМК, бібліотеки, адміністрації закладу.

Результатом такої діяльності викладача-професіонала повинен бути фахівець, який зможе поєднати принципи критичного мислення при застосуванні знань з різних галузей сестринської справи; використовувати процес надання сестринської допомоги не тільки для суто медичного догляду, але й для задоволення соціокультурних потреб людини; демонструвати найкращі якості медичного спеціаліста, які відображають медсестринство, як гуманістичну професію.

Список літератури

1. *Медсестринська теорія та концептуальна модель // Громадський коледж ім. Грента МакЮена. – Торонто, 1996. – 36 с.*
2. Андрущенко В.П. *Філософія освіти XXI: пошук пріоритетів / В.П. Андрущенко // Філософія освіти. – 2005. – № 1. – С. 5-17.*
3. Попов Н.В. *Філософія і методологія науко-медичного познання / Н.В. Попов. – К.: НМУ, 2002. – 3 ч.*

Надійшла до редколегії 14.03.2011

Рецензент: канд. фіз.-мат. наук, ст. наук. співробітник О.О. Можаяв, Національний технічний університет «ХПІ», Харків.

ПОЗААУДИТОРНАЯ САМОСТОЯТЕЛЬНАЯ РАБОТА СТУДЕНТОВ КАК СОСТАВЛЯЮЩАЯ ПОДГОТОВКИ БУДУЩИХ МЕДИЦИНСКИХ СЕСТЕР К РЕШЕНИЮ ПРОБЛЕМНЫХ СИТУАЦИЙ В ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ

Т.О. Кудрявцева

В статье рассматривается роль внеаудиторной самостоятельной работы студентов медицинского колледжа, как составляющей подготовки будущих медицинских сестёр к решению проблемных ситуаций в их профессиональной деятельности, условия организации внеаудиторной самостоятельной работы студентов, освещается опыт организации этой работы в ХБМК №1 при изучении дисциплины «Основы медсестринства».

Ключевые слова: кредитно-модульная система организации обучения, внеаудиторная самостоятельная работа студентов, будущие медицинские сестры.

POZAAUDITORNAYA INDEPENDENT WORK OF STUDENTS AS CONSTITUENT OF PREPARATION OF FUTURE MEDICAL SISTERS TO DECISION OF PROBLEM SITUATIONS IN PROFESSIONAL ACTIVITY

T.O. Kudryavceva

The article considers the role of independent work of medical college students as a component of preparation future nurses to solve problematic situations in a professional activity, the conditions of independent work of students and considered the experience of independent work of students in Medical College №1 in the discipline Fundamentals of Nursing.

Keywords: credit-modular system of the organization of training, out-of-class independent work of students, the future nurses.